

Mäletamise kunst

Doris Kareva

Palju kordi olen püüdnud muukeelsele seltskonnale seletada, kuidas on võimalik elada ja mõelda keeles, kus puudub tulevik. Olen püüdnud kirjeldada elutunnetust, kus eksisteerib üksnes kestev, voolav, ulatuv olevik – mis sedamööda, kui ta tulevalasid hõivab, teisest otsast koltub ja kuhtub, muundub minevikuks; elu saab looks, mis toidab uusi lõpmatuid olevikke.

Tuna on sõna, mis meenutab Juhan Viidingu värsirida: *ainus viide ajale on: ammu*. See hõlmab arvutuid aegruume, just nagu sellenimeline ajakirigi – ja ennekõike Aja Kiri Tuna ongi mitte aja veetmiseks ega viitmiseks kokku pandud, vaid truult talletav, märkav Aja enese märke, mis alles teatud kauguselt vaadates moodustavad teate, sõnumi, küsimuse ja/või vastuse...

Mäletamine pole niisama. Mälu on petlik ja subjektiivne, niisama kui märkaminegi. Lõputud lood võivad põimudes moodustada selle, mida nimetatakse ajalooks, ometi on alati mõnes loos tõeluse kontsentraat mitmekordne võrreldes mõne teisega. Mitte ilma-asjata ei tulita spartalaste langemisel sõnum: *Rändaja, tõtta ja vii Lakedaimoni rahvale teadet!* Mitte ilmaasjata ei vannuta Hamlet Horatiot: *Sa räägi minust ja mu asjast tõtt!*

Tuna on jätkuvalt teel, kus tuuakse teadet, kus kõneldakse ajast ja asjast tõtt. See tee on kestev olevik, mis üha lahti rullub tuleviku poole – ja selja taha avarduvad vaated avavad silmapiiri lõpmatusele. Ajaloo ilu ja kunst seisneb kõigest kunstlikust lahtiütlemises; süvenevas äratundmises ja äratuntu edasiandmises. Selles meenutamises peitub äratuse jõud.

Doris Kareva

(1958)

Lõpetanud Tartu ülikooli romaani-germaani filoloogial 1983, töötanud ajalehes Sirp 1978–1993 ja 1997–2002. 1992. aastast UNESCO Eesti Rahvusliku Komisjoni peasekretär.